

Veiligheid staat voorop in Kunduz;

Vrij bewegen – met lijfwacht en pantserglas

Veiligheid in Afghanistan is relatief. Militairen rijden gepantserd met zware wapens, diplomaten hebben bodyguards, politiemensen een kogelwerend vest.

Door onze redacteur EMILIE VAN OUTEREN
KUNDUZ/KABUL. Het is gevaarlijk in Afghanistan. Maar hoe gevaarlijk? Daarover lijken de ministeries die er mensen voor de politietrainingsmissie naartoe hebben gestuurd het niet eens. In de 'geïntegreerde' missie regelt elk van de drie departementen apart de veiligheid van zijn mensen.

Als Lactitia van Asch een afspraak heeft in Kunduz-stad, moet de diplomate overleggen met haar directe collega's van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken. Ze verblijven met z'n drieën tussen duizenden militairen op de internationale legerbasis in Kunduz en delen hun auto's en beveiligers. Ze moeten afstemmen wie die wanneer gebruikt.

Als dat geregeld is, klimt Van Asch, in een lange rok en met een fleurige hoofddoek, op de achterbank van een donkere Mercedes-terreinwagen. Vaak gaat een tolk mee. Voorin zitten haar beschermers: twee ex-militairen die nu diplomaten beveiligen in de meest gevaarlijke landen. Ze zijn al van het type kleerkast, maar de kogelwerende vesten onder hun kleding maken ze nog hoekiger. Het dashboard ligt en hangt vol met communicatieapparatuur. Tussen de beveiligers in staan twee geweren. De achterruiten zijn geblindeerd en van centimeters dik gepantserd glas.

Een derde beveiligers volgt in eenzelfde Mercedes. Mocht er iets gebeuren met Van Asch' terreinwagen, dan moeten zij en haar entourage snel kunnen overstappen.

De bodyguards verkennen de route en de bestemming vooraf. Ze staan voor de deur op wacht als Van Asch met lokale mensenrechtenorganisaties of internationale partners spreekt. Dat is wel even iets anders dan naar kantoor in Den Haag, bevestigt Van Asch, „maar ik voel me vrij om te bewegen. Het is ten slotte een civiele missie.”

Tussen de vele voertuigen die het militaire kamp in Kunduz op- en afrijden, zijn de Mercedes-jeeps de nietigste. Duitsers trekken met konvooien pantserwagens en zelfs tanks de provincie in. Nederlandse militairen verplaatsen zich in colonne door de stad, met Bushmaster- en Patria-pantservoertuigen. Zo bezoeken ze politiebureaus, waar zij agenten bijscholen van de civiele politie, de tak die zich moet bezighouden met inbraken en burenruzies.

Kunduz is veiliger dan Uruzgan, is de Tweede Kamer beloofd toen de politiemissie werd opgetuigd. Dat is aan de uitrusting niet te zien. „We hebben ervoor gekozen hetzelfde niveau van bescherming aan te houden als in Uruzgan”, zegt commandant der strijdkrachten generaal Peter van Uhm. Veiligheid gaat voor alles, ook als dat het beeld versterkt dat deze civiele missie stiekem toch een militair is.

Om met vijf trainers van de marechaussee een politiebureau te bezoeken, gaan zeker dubbel zoveel landmachtmilitairen als beschermers mee. Voorop elke Bushmaster staat een .50 machinegeweer dat van binnenuit, via een beeldscherm, wordt aangestuurd. Achterop steekt een schutter uit het dak. *Jammers* zenden signalen uit die frequenties verstoren waarop berrbommen tot ont-

ploffing worden gebracht.

Zo voelen de landmachtmilitairen zich het veiligst. Geen van de 24 collega's die stierven in Uruzgan, kwam immers om in een Bushmaster. Volgens kolonel Ron Smits, de commandant ter plaatse, hebben militairen zoveel bescherming nodig. Hun zichtbare aanwezigheid werkt als een rode lap op een stier. „Een militair valt nu eenmaal snel op en trekt ook kwaad aan”, zegt hij. „En de politie die wij trainen, is zelf ook doelwit.” In maart kwam de politiechef van Kunduz om bij een zelfmoordaanval. Smits heeft zich door de lokale autoriteiten laten vertellen dat de Bushmasters de bevolking juist „een gevoel van veiligheid” geven.

Niet alle marechaussee zijn er even blij mee. Juist door de imposante voertuigen, hun zware bewapening en het feit dat zij een uniform van de landmacht moeten dragen, voelen zij zich mikpunt. „In mijn blauwe pak, in een gewone auto, zou ik mij een stuk veiliger voelen”, zegt één van hen, die niet met zijn naam in de krant wil.

Hij zou zich liever zo makkelijk bewegen als de trainers van de Europese politiemissie EUPOL. Nederlandse politiemensen die zich hiervoor hebben aangemeld, leiden onder EU-vlag het hogere kader van de politie op in Kunduz en Kabul. Ze hebben leren schieten met het geweer en kunnen zichzelf daarmee voldoende beveiligen, redeneert Vei-

‘Een militair valt nu eenmaal snel op en trekt ook kwaad aan’

ligheid en Justitie, dat hen heeft uitgezonden. Voor noodgevallen schakelt EUPOL in Kabul een „Blackwater-achtig” beveiligingsbedrijf in, zegt een woordvoerder van het ministerie. In Kunduz kan een beroep op het Duitse leger worden gedaan.

Echt vrij bewegen is overigens ook voor EUPOL-mensen uitgesloten. Zo mogen ze niet alleen in hun terreinauto's van het kamp af, en moeten ze altijd een kogelwerend vest dragen. Ook is het verboden onderweg uit hun Mercedes stappen, wat er ook gebeurt. Toen een man een tijdje gelede de auto aanreed van Gwen Loontjens, die voor EUPOL in de hoofdstad Kabul werkt, mocht zij niet uitstappen om de schade op te maken. „Dat is voor een agent wel tegennatuurlijk”, zegt ze. „We hebben voor dat soort gevallen een A4'tje in de auto liggen waar in het D'ri opstaat dat ze een bepaald telefoonnummer kunnen bellen en dat de schade dan vergoed wordt. Dat houden we voor het raam.”

Het EUPOL-hoofdkwartier in Kabul bepaalt in principe of het voor de politiemensen veilig genoeg is om door de stad te rijden. Zo gaat dat al sinds 2007, toen de EU-missie begon. Ook diplomaten hebben in Afghanistan altijd voor hun eigen bescherming moeten zorgen.

Sinds begin dit jaar heeft het kabinet het lot van het Nederlandse contingent binnen EUPOL echter verbonden aan dat van de Nederlandse militairen die in Kunduz politieagenten opleiden. Samen vormen zij, politiek althans, een geïntegreerde missie. Daarom heeft commandant Ron Smits het laatste woord. „Als ik niet zeker weet dat het ergens veilig genoeg is, gaan ook de mensen van Buitenlandse Zaken en EUPOL er niet naartoe.”

de ene militair is euforisch, de ander telt de dagen tot hij naar huis mag

Met dit uniform aan ben je automatisch een doelwit

Sergeant Iwan Kamminga (32) lijkt er niet bij te horen. Terwijl alle andere Nederlandse militairen in de brandende zon in het gelid staan voor het wekelijkse appèl, leunt hij nonchalant tegen een geparkeerde auto. Dit is niet zijn missie, en dat steekt hij niet onder stoelen of banken. „Wij zijn hier alleen vanwege de politieke en economische belangen van een stelletje immorele opportunisten in Den Haag. Blijkbaar vinden ze het daar normaal om een hele organisatie uit te kleden en die alsnog op een politietrainingsmissie te sturen.” Terwijl politici in Nederland een miljard euro op defensie bezuinigen, telt deze infanterist de dagen af tot hij naar huis mag. „Maar ik ben en blijf een militair. Er ligt een opdracht en die probeer ik op de beste manier uit te voeren.” Zijn opdracht is een team politietrainers veilig naar een politiebureau in Kunduz-stad te brengen,

waar zij de agenten kunnen begeleiden. „Ik ben eigenlijk niet meer dan een taxichauffeur”, zegt hij met een glimlach, „maar dan zonder meter.”

Hij spot niet over de veiligheid hier. Kamminga heeft ondervonden hoe gevaarlijk Afghanistan is. In 2006 raakte hij in Uruzgan gewond toen hij met een open Mercedes-jeep in een hinderlaag reed. In Kunduz verplaatst hij zich per Bushmaster-pantservoertuig. „Voor zover ik kan inschatten, is het in de stad vrij rustig, maar er vinden wel vuurgevechten plaats en er worden berrbommen gevonden. In de provincie Kunduz gebeurt elke dag wel wat. Ik zou me niet fijn voelen met een minder zwaar voertuig. Als je dit uniform aanhebt, ben je automatisch een doelwit.” Het karakter van de politietrainingsmissie maakt dat hij elke nacht in een bed kan slapen, in plaats van ergens buiten, zoals op patrouilles in Uruzgan. Maar het legerkamp benauwt hem. „Hoevel hier alles is wat je nodig hebt, mis ik mijn vrijheid. Nu ik opgesloten zit, merk ik weer hoe graag ik buiten ben.”

Was het niet gelukt, dan had ik het gezien als persoonlijk falen

Majoor Frank van Veldhuizen (47) staat met zijn armen over elkaar toe te kijken hoe zijn mannen hun eerste les geven aan Afghaanse politieagenten. Drie Nederlandse marechaussees doen tien Afghanen voor hoe ze handboeien moeten omdoen. „Euforie is een overdreven woord, maar dit is voor ons echt een mijlpaal”, zegt Van Veldhuizen stralend. Voor hij naar Kunduz vertrok, was de majoor voorzichtig over wat hij dacht te bereiken in een paar maanden. „Ik weet dat wij, als eerste lichte, kleine stapjes gaan zetten”, zei hij toen. „Wij moeten vooral een goede inventarisatie maken van de situatie.” Van Veldhuizen wilde niet hoog van de toren blazen dat hij wel even de bijscholing voor politieagenten draaiend zou krijgen. Nu durft hij zijn oorspronkelijke ambitie wel bloot te geven. „Als het niet was gelukt, had ik het toch als persoonlijk falen gezien.”

Sommige dingen zijn hem megevallen in Kunduz. Er is elektriciteit, hoogbouw, geasfalteerde wegen. Meisjes gaan hier naar school. En, aangename verrassing, de lokale politie heeft een officier die over de opleidingen gaat. „Een hele bijzondere man. Hij wil dolgraag zijn eigen agenten helpen vooruit te komen. Het contact met hem vind ik het leukste van de hele missie.”

Niet alles loopt soepel: Afghanen komen afspraken niet na, de ramadan legde de voorbereidingen nagenoeg stil, materieel liet op zich wachten, er is een gebrek aan rekruten en media melden dat de hele missie maar niets is.

Van Veldhuizen ziet het niet als tegenslagen: „Alles is hier één en al uitdaging!”

Wat hem eerst wel zwaar viel, waren de temperaturen van achterin de veertig graden. „Dat vreet energie, ook geestelijk.” En hij mist zijn vrouw, dochter en zoon. Ook dat is geen reden tot mopperen. „Ik leg hier mijn ziel en zaligheid in, dan gaat de tijd het snelst. Sommige mensen noemen me naïef en idealistisch. Bij mij is het glas gewoon altijd halfvol.”

Ik ben geen idealist, anders zou ik gillend gek worden

Brigadier Gwen Loontjens (35) is een verschijning in Kabul. Ze rijdt er rond in een gepantserde Mercedes van EUPOL, de politietrainingsmissie van de Europese Unie. Vrouwen achter het stuur zijn hier schaars. Zeker vrouwen die, zoals zij, geen hoofddoek maar een grote zonnebril op hun hoofd hebben. De politieagenten uit Rotterdam heeft er geen moment over gedacht haar hoofd te bedekken, zoals de meeste westerse vrouwen in Afghanistan. „Ik respecteer de cultuur, maar ik vind dat het niet bij mijn uniform past.” Loontjens verwachtte vooraf een „behoorlijk heftige” missie. „Toen ik hier net was, zag ik achter elke boom een Talibaan”, vertelt ze. „Maar ik ga niet bang in een hoekje zitten. Als het mijn tijd is, is het zo. *Inshallah*, zeggen ze hier.” Kabul ziet ze alleen vanuit de auto, waarmee ze zich verplaatst tus-

sen de zwaar beveiligde compound waar de trainers wonen en de politiebureaus waar ze opleidingen geeft. „Ik grap dat ik wel eens zou willen winkelen, maar dat laat de situatie niet toe. Het is toch een oorlogsland.”

Ze noemt zichzelf „echt wel een rolmodel” voor vrouwen in Afghanistan. Door te laten zien dat het kan, een zelfstandige vrouw als chauffeur. En vooral door de speciale cursus voor vrouwen in de hogere rangen van de politie, die ze aan het opzetten is. Ze heeft al vrouwen les gegeven, onder andere in fouilleren. „Vervolgens zag ik een vrouwelijke agent bij een checkpoint precies doen wat ik haar geleerd had: een been van de vrouw die ze fouilleerde vastzetten. Dat was zo gaaf! Het gaat om die kleine dingetjes. Als je denkt dat je hier in een paar maanden de wereld gaat verbeteren, kun je beter naar huis gaan. Ik ben hier geen idealist, dan zou ik gillend gek worden.”

NRC Handelsblad volgt drie deelnemers aan de missie naar Kabul en Kunduz. Foto's Joël van Houdt